

Delavec lahko vsak petek
s datumom naslednjega
dne. — Naročnina za celo
leto K 28.—, za pol leta
K 14.—, za četrt leta K 7.—.
Posamezna številka 40 vin.
naročnina v inozemstvo
sorazmerno več.
Pošiljave na uredništvo in
upravnništvo
Ljubljana, Šelmburgova
ulica št. 6. II. nadst.
Telefon št. 225.

DELAVEC

Rokopis se ne vračajo. —
Inserati se zaračunavajo
milimeter vrstica in si-
cer pri enkratni objavi
po 85 vinarja, pri trikrat-
ni po 80 vinarja, pri šest-
kratni po 75 vin., pri celo-
letnih objavah po 70 vin.
za vsakokrat. — Za razne
izjave itd. stane mm vrstica
K 1.— Reklam. so pošt-
nine proste. — Ne frankira-
na pisma se ne sprejemajo.

Proletarcem!

Stoleten je naš boj in s krvjo je pisana zgodovina proletarca. Kakor pihla čreda ovac so se zbirali naši predniki na osamelih krajih in si šepetajoč pravili svojo usodo. Tožili so o mudi, ki je ležala nad njimi in ugibali so o neposredni bodočnosti. In ko so se vrnili v svoje božne domove, jim je zasolilo oko ob pogledu na brezsrčno dečo, ki je vprašujoče strmela v očetov obraz. Ta deca ni mogla ničesar razbrati iz trdih potez na znojnih licih, ničesar ni videla v gubah naša potopene čelu svojega roditelja...

Ali čas se je pridružil nelzprosnih navori, ki je dvignila proletarčevega otroka s tal do višine onega pojmovanja razmer, do katerega zamore priti preprosti trpin. Tedaj se mu odpre nova doba, kateri sledi bridko spoznanje izkoriščanega in zatiranega. Z železno silo ga zgrabi vrtnec življenja, ki ga tira v trpljenje, premetava ga semintja, buta z njim ob skale, da krvavi, dokler se izmučen do smrti ne zgradi in počaka, da ga zagrne hladna ruša. Na tisoče grobov priča o proletarski usodi.

Toda zdi se, da umirajoči rodijo nove člane delavske družbe, ki so obsojeni v isto usodo, kakor njihovi očetje.

A kakor da narava nasprotuje sama sebi — proletarijat se množi, združuje se in pogloblja svoje vrste, ki tvorijo danes množično vojsko strnjeno v falango, katera se zajeda kakor močan klin v buržoazni razred, da razdvoji kapitalistični sistem in v ogleda v obraz svojemu cilju, boljši bodočnosti.

Mogočne mase zatiranih dvigajo glave in srpo zro nasprotniku v obraz. Hinavski sovražnik ne more prenesti tega pogleda izstradanih, bosih in golih in trepeče pred njim kakor oblašena zver.

Ljudstvo, zaveda se tedaj dejstva, da so naše organizacije močnejše kot kdaj poprej, da pa so tudi obdajajoče nas razmere take, kot še nikdar! Zaraditega je treba resnega in objektivnega dela. Preneha naj zlasti popivanje čez mero po gostilnah, da bo jasna naša misel in žilave naše roke. Zaupajte svojim voditeljem in bodite uverjeni, da velja geslo: vse za proletarijat! Seveda masa pri vsem tem ne sme držati križem rok, t. e. b. je, da krepko odbija udarce od nasprotne strani, zlasti, da zavrača podlosti in laži meščanskega časopisja.

Ne dajte se begati od protidelavskih agitatorjev in ne nasedajte različnim zaviljem in intrigam elementov, ki so si naredili krinko delavskih voditeljev, v resnici pa zadržujejo ljudstvo od resnice in ga vabijo v sovražni tabor. Čitajte naše časopise, kjer je razložena vaša lastna volja in kjer so jasne, zarisane potrebe delavčeve.

Na delo tedaj! Hitimo, dokler sije solnce, da dosežemo svobodo in boljše čase. Živel proletarijat!

Osemurni delavnik.

Mi, ki smo že legitimni lastniki osemurnega delavnika, ne mislomo več na to, s kolikim trdom smo ga pridobili, še manj pa premišljujemo, kaj naj začnemo s prostim časom. Boj za osemurni delavnik pa nismo bili samo radi počitka, pač pa smo imeli še celo vrsto drugih, jako tehtnih razlogov. Za danes se omejimo samo na kratko konstatacijo, v kratkem se pa v »Delavcu« o stvari pogovorimo nekoliko obširneje. Odkar smo prvič slišali o socializmu, smo začeli premišljevali. Kolikor več smo pa premišljevali, toliko bolj smo prišli do spoznanja, da nam za dovršenje velikega dela, ki ga zahteva socializem, primanjkuje v prvi vrsti izobrazbe. Po

dolgem preiskavanju in pretehtanju vseh vzrokov smo prišli na to, da je med najpoglavitejšimi ovirami — predolgi delavni čas. Po 16—18 ur dnevnega dela je uničilo vso delavčovo energijo, tako, da na bodočnost niti mislil ni. Takrat so vstali plemeniti in dalekovidni možje, ki so nam razodeli to tajnost: Osem ur dela, osem razvedrila in počitka pa osem ur spanja. Ti možje so že takrat vedeli, da socialistični cilji ne bodo doseženi, ako bo delavec nadalje zatiran in držan v nevednosti. Dobro organizirani kapital se je branil z rokami in nogami, vedoč, da se izobražen delavec ne bo pustil nadalje izkoriščati, da ne bo nosil svojo kožo za stonj na semenj. Z vsemi nemoralnimi sredstvi je zatiral vsako stremljenje delavca po višji kulturi. Najboljše zavezniške eventualno pomagale je pa imel v krščanski duhovščini. Se le, ko si je delavstvo priborilo pravice do organizacij in jih je polagoma utrdilo, se je obračalo nekoliko na bolje. Prišli so od 18 ur na 12, potem na 11 ur, in pred vojno smo imeli 10 do 9 in pol urni delavnik. Danes, po zaslugi soc. dem. voditeljev in lastne organizirane moči smo v posesti osemurnika. Vprašanje sedaj je, kako si razdelimo teh osem ur, ki jih imamo med delom in spanjem. Vsak, kdor misli na dobrobit svoj in svoje rodbine, je že moral uvideti, da tako, kakor je šlo do danes, nebo šlo naprej. Pač ima vsak proletarec nekaj dela doma, ostane pa še vedno časa dosti, da vzame v roko časopis ali pa dobro knjigo. Ni pa vse eno, kaj čitamo.

V prvi vrsti je tu delavski časopis, tu je pač »Naprejek«. Čitanje drugih časopisov je tudi potrebno, to pa za to, da izvemo, s kakšnimi sredstvi nas hočejo naši nasprotniki uničiti. Tudi imajo organizacije precej dobro urejene knjižnice — teh se pridno poslužujemo. Nadalje imamo tu zelo

LISTEK.

Prvi maj 1890—1920.

Po sklepu pariškega kongresa leta 1889. se je prvi maj l. 1890. tudi v Ljubljani praznoval. Majhen listič, ki je bil tiskan v slovenskem jeziku na Dunaju v tiskarni »Philipp & Kramer«, je pozval slovenski proletarijat, da praznuje prvi maj. Temu pozivu se je odzvalo v Ljubljani 189 delavcev. V svrhu agitacije za delavski praznik se je priredil javni ljudski shod v lokalih sedanje »Kavarne Europa«, na shodu je pa poročal čevljarški mojster sodrug Vovk, ki je bil jako temperamenten govornik. Vsaka kolportaza je bila takrat strogo prepovedana, vendar pa se je razdelil majski spis med poslušalce v 500 izvodih. Naslov tega majskega spisa je bil »Slovenski delavci in delavke!« Kakor omenjeno, se je tiskal spis na Dunaju, ker ga v

Ljubljani takrat ni hotela nobena tiskarna tiskati.

Trideset let je minulo od takrat. Trnjeva je bila pot, ki jo je takrat tudi slovenski proletarijat začrtal. Veliko se je od takrat izpremenilo, le eno je isto ostalo. V nedeljo pred prvim majem leta 1890. se je vršil v »Hotelu Europa« prvi majski shod. Takrat je ljubljanska buržoazija trepetala strahu, češ, anarhisti so na obzorju, bombe imajo, vse bodo uničili in nas pobesili in poklali.

Ljubljanski »purgarji« so naprosili vojaško poveljstvo za pomoč, in res so dobili en bataljon vojakov od 17 p. p. Bataljon je prvega maja že od 4. ure zj. stal ves dan konsigniran na Dunajski cesti na Verovškovem dvorišču. Vsi meščanski, takozvani boljši krogi, so prvega maja ušli vsled strahu iz Ljubljane. Tudi gospod dr. Tavčar, ki je v sanjah videl same krvnike, se je zbal in jo je popihal s svojo družino na Ježico.

Eno je tedaj staro ostalo, t. j. slaba vest meščanskih strank!

Pred dnevi sem čital v »Slovenskem Narodu« članek, ki ga je pisal gosp. dr. Tavčar. V članku je polno »gavg«, vse navskriž leže odsekane glave. Nič se ni izpremenil g. dr. Tavčar v tridesetih letih.

Da, da, trnjeva in krvava je bila pot slovenskega proletarijata, ki se je bojeval za svoje pravice, ni si pa rok umazal s krvjo, čiste roke ima, samo žuljeve soli. Vsi tisti pa, ki ste se ball krvolitja, čuvarji kapitalizma, imate krvave roke in nedolžna proletarska kri kaplja od vaših rok.

V šoli ste nas učili »Moli in delaj!«, in komaj smo nežni mladosti odrasli, silili ste nas delati. In od prvega dne, ko je proletarec prišel za orodje, do svojega groba je bil primoran tlačaniti. Učitelji in dušni pastirji so Vam pravili:

važno institucijo »Delavsko izobraževalno društvo Svoboda«. Mlajši člani imajo ta priliko ne samo štati, marveč tudi telovaditi, vaditi se v petju, godbi, gledališki igri i. t. d. Vsega v izobilju! Vidimo, da je za vse preskrbljeno, samo spoprijeti se je treba in teh osem prostih ur tako izrabiti, da bodo rekli tisti, ki bodo prišli za nami: Naši očetje so delali za danes. Čim več izobrazbe, toliko več moralne in odporne moči bomo imeli. S... k.

Razvoj in pomislek.

Socialna gibanja obstojala so že v starodavni dobi, čeravno so bili vzroki in njih potek drugačni nego v sedanjem času. Izvirno družabna oblika bila je komunistična. Človeštvo je bilo obdano od tisoč nevarnosti, pred katerimi se braniti ni bilo mogoče posameznemu človeku, niti posamezni družini. Naravno, da se je vsled tega združilo več rodbin in si s tem zagotovilo skupno obrambo in skupen obstanek. Vse za življenje potrebno, moralo se je napraviti in pridelati. Ker ni obstajalo bodi si trgovina niti promet, zato se je proizvedlo samo toliko, kolikor se je rabilo. Večje proizvajanje bilo bi brez koristi. Revščine in bogastva se ni poznalo, vsled tega je manjkala tudi goneča moč k hudo delstvu. Voditelji rodu bili so praviloma najstarejši in najizkušenejši. Združenje (komunizem) je bil samo ob sebi umevno potreben, ker je bil življenjske važnosti. Taka komunistična rodovna združenja najdemo še, čeravno že v razpadu, v sredini Afrike. Najčistejše se najde pri Eskimih. To ljudstvo je še danes navezano na medsebojno podpiranje. Sv. pismo je za misleče čitatele zaloga opisovanja komunistične družabne oblike in njenega razpada. Tudi v zaslepljenju naše mladine nalašč urejeno katoliško sveto pismo lahko ta dejstva omrači, nikakor pa ne odstrani. Za napredujoče čitatele bo v svrhu proučevanja grška zgodovina dragocenejša, ker se nam je čistejša ohranila. Ohranitev dejanj slavni pisateljev dopuščala je v vednem in nevednem ponarejevanju manj prostora. Toda zgodovinsko zajamčena grška potizkušanja za zopetno vpostavitve komunizma imajo drugačne vzroke kot judovska. Opisovanje bi pač predaleč privedlo, vsaj zgodbo sv. pisma pozna vsako delavko. Bala judovska zgodovina začenja se z izseljevanjem iz Egipta. Zakaj se izseli celo ljudstvo? Na to vprašanje odgovarjajo poznejša ljudska preseljevanja ter boji Germanov z Rimljani. Komunistično go-

spodarsvo je bilo prvotno, potrebovalo je pašnikov, zemlja se je pomanjkljivo obdelovala. Ljudstvo ni poznalo nikake ovire in vsled tega so se posamezni rodovi prav hitro pomnožili. Tej pomnožitvi pa ni ustrezalo polje glede preživljanja. Pripovedko Jožefa Paraonskega utemeljujejo dejanja. Lakota je resnično razsajala, ker je bilo število ljudstva preveliko, araven pa slaba letina. Morjenje otrok je imelo stvaren temelj in vse se je vršilo zato, da se izogne nagli ljudski pomnožitvi. Končno pa ni preostalo drugega kot da se izseli del ljudstva. S tem se je začelo izseljevanje iz Egipta in 40letno potovanje po puščavi. Resnica pa je, da Egipčani niso izseljence zasledovali zato, da jih prisilijo k povrnitvi, marveč, da jih izženejo in s tem ostalim omogočijo zadostno preživljanje. Pričelo se je 40letno potovanje po puščavi. Ne sme se to potovanje predstavljati kot stalno, marveč kot pohod od pašnika do pašnika. Jednaka potovanja se najdejo še danes pri Arabcih v Južni Alžiriji. Ne sme se predstavljati počavo kot neizmerno morje peska, marveč nahaja se tam tudi plodovita zemlja, posebno ob studenih. Judje pa so bili v postavitvi vodnjakov izkušeni. To izhaja že iz čudeža Mojzesovega, čeravno v bajni olepšavi. Mozes ni potom čudeža dosegel, da je pritekla voda iz pečine, marveč izkušnja je njemu omogočila najti vodo vsebujoča mesta.

Pohod skozi puščavo pristi potujoče v trdnjše medsebojno podpiranje, ker komunistična družabna oblika je v tem slučaju bila nujna. Toda izročitev (ustno izročilo) glede preteklosti je še v svežem spominu, in pohod skozi puščavo je bil mučeništvo v primeru z razmerami v zapuščenih bivališčih. Misi gredo vedno nazaj, in tako nastanejo upanja v zopetno vpostavitve izgubljenega. Preroki, kateri napovedujejo bližajočo državo, pridobivajo pazljive slušatelje. Z zapuščenjem puščave nastane nova ovira, ker je plodnostni del zemlje že obljuden in se mora torej osvojiti, kar se tudi posreči. Toda z osvojitvijo izgubljenega komunizem svoj naravni obstanek. Pričenja se trgovina in s tem začetek zasebnega imetja. Judje so sicer dosegli obljubljeno deželo, s tem pa razbili komunistično družbo. Zasebno imetje povzroča razredna nasprotstva, ker ljudstvo se loči v revne in bogate. Ubogi zabredejo v dolg in s tem v hlapčevstvo, ter postanejo udani. Bogatini preneha delati, ker zato z ulogimi razpolagajo. V ubogih se pojavi podvojen zaželenje glede povrnitve preteklosti — iz-

gubljenega raja in le v najstarejši svoje preroki. Judje so bili zados do mogočni, da so si osvojili veliko državo. S tem osvojitvijo pa je prišlo zasebno imetje, združenje z mehkužnostjo. Ubogi niso bili intenzivno esirani, da branijo obstoječo, marveč so izgubili bojaželni duh. Jednake izpremembe staplajo ja...eje v rimski državi, ker nam jih zgodovna optuje, kar pa je od Judov ohranjeno le v poplavljenih govorikah.

Samo ob sebi umevno bil je ta razvoj le mogoč tekom dolgih dob let. Ako so sanjarili prvi ubogi po izgubljeni krasoti komunistične družabne oblike v Egiptu, tako so želeli poznejši rodovi si zopet časa kraljev, kjer je bilo tlačanje milejše in gospodarska potreba manjša. Take izpremembe o mislih lahko še danes poučujejo, dosti je še ljudi in celo delavcev, kateri si želijo privediti čas nazaj, in ako bi se dalo to nazaj priklicati, radovoljno bi se dali zopet politično tlačiti. Ravnotako kot Judje niso bili stanni preteklosti nazaj priklicati, jo je tudi nam nemogoče, ker ona je uničena. Ako je bil Judom raj rasbit vsled preobljudenja, tako smo tudi mi pripomogli do uničenja, ker nismo doprinesli moči, s katero bi bili preprečili največje hudo delstvo, t. j. svetovno vojno.

Kristjanstvo je le lahko nastalo vsled v mislih Judov živče vere na povratek preteklosti. Bogati Judje so bili presenečeni, ko se prerokovani Mesija ni izkazal kot mogočen kralj, kateri bi odstranil tujo vladovanje ter vpostavil narodno kraljestvo. Revni Judje pa so se obrnili od novega uka proč, ker ni odgovarjal njihovim ustnim sporočilom. Zato je pa našel ta nauk med ubogimi in sužnjem Rima marljivo privrženec, ker ti niso ohranili nikakega komunističnega izročila. Mesija se je smel križati, ker je hotel oblast južovskih duhovnov prevrtni, in ubogi Judje so bili ogorčeni, ker se ni napravil nikake potkus z močjo, da se uvede enakopravnost vseh ljudi.

(Dolaj)

Tobačno delavstvo.

Igranje s tobačnim delavstvom od strani klerikalcev presega že vse meje. Tobačno delavstvo v Jugoslaviji je meseca aprila odločno pokazalo, da ima obljub od raznih gospodov od monopola že dosti ter energično zahtevalo, da se njemu ljube in zahteve po izboljšanju gnotnihi razmer tudi uresniči in je to tudi doseglo. Sestavil se je protokol sporazuma, po katerem bi se gnotni položaj tobačnega delavstva znatno izboljšal. Delavstvo je s tem pokazalo, da je glede izboljšanja svojega položaja edino. In kaj so storile klerikalne izdajice? Napeli so vse sile, da se ta protokol sporazuma ne uresniči. Za to umazano delo so vpregli vse njihove merodajne osebe, od deželnega predsednika do zadnjega njihovega tajnika z namenom, da se tobačnemu delavstvu škoduje. Poslali so neko osebo v Belgrad, ki pa o žalostnih razmerah tobačnega delavstva niti pojma nima. S tem so hoteli merodajnim faktorjem v Belgradu dokazati, da delavstvo ni tako edino kakor se je pokazalo. Dosegli so s tem le, da se izplačilo priborjenih priboljškov zavleče, kaj to, klerikalno gospodo seveda nič ne boli, saj sedijo pri polnih mizah, samo da dosežejo svoj politični namen. Tobačno delavstvo naj pa še naprej strada.

Sodrug Ristović, član upravnega odbora Saveza monopolskih radnika-ca, v zadnji številki Delavca napisal na račun tukajšnjih klerikalcev nekaj krepkih besed in se tudi podpisal. Večerni list 122. maja

Delo je človeka kras,
Blagoslov je truda last.

Kras? Vi o tem krasu nič ne veste. Imenujete Vas „podedovane“, vi hodite v širokašni obleki, stanujete v zadušnih, umazanih in temnih stanovanjih, lačni greste na delo, lačni z dela, mati si doma glavo ubija, kako bi iz enega hleba kruha več kosov narezala. Vi blagoslov dela v nobenem oziru ne občutite. Vi imate slabo plačo, Vaša hrana je revna in pičla, Vi bolestate na boleznih proletarcev, jetiki. In če Vašo nikdar počivajočo roko zgrabi šumeče gonilno kolesje in jo zdrobi, da si ničesar več ne morete prislužiti — kje je kras, kje blagoslov dela?

Če si drzen, če nedolžno protestiraš, tedaj je zate svinec in zapor!

Predaleč si zašel, ni bila tvoja pot naravna! Nazaj, nazaj se vrni, pončiti moramo prei halpce kapitalizma, da ne bodo puške izprožili — na svoje lastne

brate, kadar bodo to zahtevali varuhi kapitalizma. Pot mora biti ravna do našega cilja, s katerim zrušimo današnji krivični družabni red.

Trideset let so se delavske trume vsako leto bolj ojačene zbirale prvega maja na shodih, na katerih se je vedno povdarjalo zahteve delavskih pravic. Veselo se je proletarijat zbiral pri majskih slavnostih.

Letos je slovensko delavstvo zalovalo za padlimi žrtvami solidarnosti in v srce si je uklesalo dan 24. aprila 1920.

Ne z bodalom in krogliami-dumdam se ne bomo bojevali mi;

Orožje naše naš je um,

Resnica daje nam pogum. —

Naprej tedaj junaški roj,

Svoboda te pozivlja v boj!

Iga, Mihevc.

na njegove klerikalne zavjete in jih tako osmešiti, in sicer brez podpisa. S. Ristović je mislil, da imajo ti ljudje vsaj še trohico poštenja v sebi, pa se je zmotil, ker se ne pozna zabrineta lažimetode naših klerikalcev.

Zadnji shod, ki se je vršil dne 18. maja je bil dobro obiskan in je navzoče tobačno delavstvo klerikalne zavlačevalne manipulacije z ogorčenjem vzelo na znanje. Ravno ob istem času so sklicali tudi klerikalci shod. V Večernem listu pravijo, da na Tržaški cesti; da pa ne bo kdo mislil, da imamo na Tržaški cesti gostilne z velikimi dvoranami, bodi povedano, da se klerikalni shodi vršijo na keglišču gostilne nasproti tovarne, kjer je prostora za 50 oseb. Najbolj značilno pri tem je pa to, da je za shod v Mestnem domu društveno vodstvo tri dni prej vložilo prošnjo za dovoljenje in je rejelo na dan shoda opoldan obvestilo, da se shod sme vršiti. Isto popoldne, ko je neka klerikalna zaupnica zaznala, da bo shod v Mestnem domu, je takoj šla iz tovarne in klerikalni shod je bil v teku eno uro skidan in dovoljen. To jasno dovolj karakterizira vladanje na Slovenskem.

Dopisi.

Iz Vevč pri Ljubljani. Pišejo nam: Brali smo krščansko socialne laži v „Večerni posodi“ z dne 5. maja t. l., zato čutimo, da je bolj potrebno, da se trdno združimo v naših organizacijah, kot kdaj prej. Mi vidimo, kako so se vrgli (tisti, ki so v resnici najhujši delavski nasprotniki) na naše delavstvo; hočejo ga preslepiti z lažmi, da bi ga vključili v svoje kapitalistične verige in bi ga potem lahko izkoristili, kakor bi se jim zljubilo. Predobro nam je znana taktika slovenskih klerikalcev, da bi se vsedli na njihove limance. Svarimo — pred temi volkovi v ovčjih kožah — vse zavedno delavstvo, da jim ne nasede na njihove limance, mi smo se jim dali enkrat zvoditi na led, toda neki pregovor pravi: „osel gre samo enkrat na led“, in ta pregovor imamo tudi vevški delavci pred očmi. Mi vemo, da se ne bodo borili tisti krščanski socialci za nas, ki so nam hoteli odpraviti osemurni delavnik, so tudi pri nas v tovarni krščanski socialci, ki se nazivajo celo delavski voditelji, in delajo pa po 14 ali celo 16 ur na dan. In taki se naj potem borijo za naše pravice, kdo bi jim verjel? Dobro bi bilo tudi, da se naše ravnateljstvo podučiti, da velja osemurni delavnik za vse, tudi za klerikalce, da nam te garjeve ovce ne poderejo tega, kar smo si že z velikim trudom priborili. — Clankar v „Večerni posodi“ se bavi tudi z besedo pravica in ljubezen, toda mi mu povemo, da ravno pri njih je najmanj pravice in ljubezni, ker se hočejo polastiti uspehov, katere je dosegla naša organizacija ter s pomočjo teh svojo stranjo, kateri se že oznanja mento mori, rešiti. Mi smo bili sami priča pogajanju in smo videli, kdo je delal za nas; zato smo ogorčeni nad pisavo „Več. posode“.

Trbovlje. Pri nas že več kakor pet tednov nimamo tobaka. Lahko obredek vse trafike, povsod te odpravijo z lakoničnim odgovorom — ni! A vendar niso Trbovlje brez tobaka. Ako greš po Trbovljah, te vsak trenutek ustavi kak balkanski brača v podobi vojaka in te nagovori: „e, brate, kupi duhana.“ Na vprašanje, koliko zahteva za zavojček, ti pove 10 K. To se ponavlja, kjerkoli naletiš na takega oboroženega sodržavljana, samo s to razliko, da oni ponujajo tobak, kakor računano, za 10 K, drugi za 12 K, tretji za

14 K in t. d. Ali hudi gosti čemurja. v Trbovljah ni treba stradati tobaka, seveda za navadno ceno pet kron ga ne dobiš. Lahko dobiš — pod roko seveda — tudi cigarete, in sicer štiri „šport“ za 2 kroni. Pripetilo se mi je — tako nam poroča naš izvestitelj — da je vse strmel v gostilni, kamor sem prišel. Vse me je izpraševalo, kje sem vzel tobak. A, glej ga spaka, kar naenkrat si dobil tudi v gostilnah kaj za kaditi. V veliki meri so častiljevi gostilničarji, gostilničarke in natakarice namreč imeli skrit tobak in cigarete, ki so ga jeli prodajati. Vojakom pa meda nočejo delati konkurence, zato prodajajo tobak raje še dražje. Tako se vsestransko veriži s tobakom. Kaj za to, da so delavci pri vsem tem glavni objekt izkoriščanja. Ni ga nikjer organa, ki bi nezasišani lumparji napravil konec.

Kadilec.

Huda jama. Tukaj obstoja neko podjetje Jezernik, ki še do danes plačuje svojim delavcem gotovo najnižje mezde, in sicer 3 K na uro. Kako naj delavec svojo družino preživlja, oblači in obuva s to človeškemu čustvu naravnost nasprotujočo nizko mezdno. Nehote se vsili vprašanje, kaj je vzrok teh nizkih mezd. Iz izjave obratovodje Ivana Okorn, ki se glasi: Ako delavec zasluži za 1 liter vina, mora podjetje zaslužiti 2 litra — se lahko razvidi, kako se delavstvo izrablja od podjetnikov. No, meščanski listi, kdo povzroča draginjo, mogoče tisti, ki dobi za svoje mučno delo eno tretjino, podjetje pa 2 tretjini.

Iz Loke pri Zasnu nam so drugi poročajo: Kakor navadno drugod, tako se tudi pri nas v tovarni za kopita nahaja neki hujšak predelavec z imenom Fr. Andrešek, kateremu so strokovne organizacije trn v peti. Neprestano si prizadeva ugonobiti strokovne organizacije potom hujškarji. Sramoval se ni niti hujškati delavstvo, da naj nikar nič ne žrtuje za sirote dne 24. aprila padlih žrtve. Tej njegovi hujškariji pa je dal dne 11. maja t. l. na ta način duška, da se je kot krvoločna zverina vrgel na delavca Jurja Obrez, ga pobil na tla in ga na tleh ležečega pretepaval in surval z nogami. To njegovo dejanje je pokazalo namen njegovih hujškarji, da je treba ugonobiti organizacije, ako se hoče z delavstvom postopati kakor se je postopalo v nekdanjih časih od strani grajskih krvnikov. Delavci s tovarne se ne strinjamo z hujškanjem tega pamtveškega suroveža, marveč se še trdneje oklepamo organizacije, katere onemogoča enaka surova dejanja. Obenem pa zahtevamo od merodajne oblasti, kakor tudi od obrtnega nadzorništva, da se ta zadeva preišče in se temu rogoviležu pokaže, da tudi on spada pod zakone, ki so proti uvedbi časov, ko so grajski biki vihteli biče nad hrbti ubogih podložnikov.

Mezdna gibanja.

Lesni delavci v Osjeku izprli. Iz Osjeka nam organizirani lesni delavci poročajo, da so mojstri izprli lesne delavce. Mizarje, strojne delavce kot tapetnike pozivljamo, da pod nikakim pogojem ne sprejmejo dela v Osjeku. O poteku boja bomo poročali. Predsedstvo organiziranih lesnih delavcev.

Mezdna gibanja čevljarških pomočnikov v Ljubljani so se mirnim potom končala. Dosegel se je sporazum med delodajalci in delojemalci. Čevljarški mojstri so privolili v zvišanje temeljne plače za 25%. Odbor.

Mezdna pogodba, sklenjena med vsimi pekovski mojstri mesta Celja in okolice, katere zastopa Maks Janič in pekovski pomočniki, katerih zastopnik je sodrug Matija Lah in za strokovno komisijo sodr. Leskošek, je sledeča za čas trajanja slabe valutne in trgovske razmere: 1. Vsi obrati v Celju in okolici se postavijo, kar se tiče plač pomočnikov, v eno kategorijo. 2. Pomočniki se razdeli: a) predpečnik (skupni delavec) z ozirom na njegove zmožnosti dobiva dnevno 20 K in sicer za 6 dni v tednu, celo hrano, stanovanje etc. pa za 7 dni v tednu, razven tega še od vsakega kruha, katerega se vzame v peko, 50 v odškodnine. b) mešar (za črno in belo pečivo) samostojni, odgovorni ter zmožni delavci plača 20 K dnevno in to za 6 dni v tednu, celo hrano, stanovanje etc. pa za 7 dni tedna. c) Kibler, vice, na novo izučeni neodgovorni, pod nadzorstvom delajoči pomočniki: plača 11 K 60 v dnevno za 6 dni v tednu, celo hrano, stanovanje etc. za 7 dni tedna. Hrana in odpovedni rok ostane kot dosedaj. 3. Prvi maj velja kot praznik in se plača kot delavnik. — Celje, 17. aprila 1920. Za strok. komisijo Leskošek s. r., za pekovske mojstre Maks Janič s. r., za pomočnike Matija Lah s. r.

Četrtil izkaz o prejetih zneskih za sklad pokrajinske strokovne komisije za Slovenijo v Ljubljani za ostale po žrtvah z dne 24. aprila 1920: Lesni delavci Gorje pri Bledu znesek, za katerega so darovali: Anton Jakopic 10 K, Veber Ivan 10 K, Kunčič Jožef 5 K, Slivnik Ivan 10 K, Marolt Ivan 10 K, Eberle Alojz 10 K, Homar Rudolf 10 K, Svetina Franc 10 K, Kušcer Miha 5 K, Čop Matej 5 K, Polak Jožef 10 K, Polak Anton 5 K, Polak Ivan 10 K, Pogačnik Janez 10 K, Terpinec Jakob 5 K, Pretnar Simon 10 K, Vodnov Franc 5 K, Pristov Janez blag. 10 K, usnjari Ptuj znesek 363 K, čevljarji Maribor 145 K, Vidgaj Ivan, Rogaška Slatina, nabr. znesek 87 K, Koradej Luka, kemična tovarna, Sočani, nabrani znesek 200 K, kovinarji Trzin 96 K 30 vin., Jakob Petek za rudarje Store 75 K, Zagar Josip Javornik odračunil znesek katerega so nabrali: sodružica Giorgiana 185 K, sodružica Jakopič Fr. 100 K, sodružica Zagar Antonija 115 K, sodrug Beguš 38 K, sodrug I. Celar 89 K, sodrug I. Kaničnik 136 K 40 vin., sodrug Habi Ivan 53 K 40 v, Janko Cvajnar papirnica Medvode odračunil znesek, za katerega so prispevali: Sajovic Franc 10 K, Cvajnar Janko 20 K, Mravljec Janko 10 K, Černe Rudolf 8 K, Lap Franc 10 K, Zajc Leopold 10 K, Burger Mihael 6 K, Tomšič Ivan 8 K, Čarman Ivan 6 K, Kopač Jurij 5 K, Peterne Franc 10 K, Sešek Ivan 4 K, Konjar Ivan 5 K, Mrjasec Jože 4 K, Polak Valentin 10 K, Burger Oregor 3 K, Kocjančič Franc 2 K, Zajc Jože 5 K, Kopač Jože 4 K, Kosce Alojzij 6 K, Ribič Franc 10 K, Škulj Mihael 4 K, Wutt August 10 K, Enjavc Mihael 3 K, Petač Mihael 4 K, Bečan Ivan 6 K, Škulj Franc 3 K, Tomšič Ivan 3 K, Kosce Jože 5 K, Strgar Manca 10 K, Cvek Marija 5 K, Zore Marija 6 K, Cvajnar Jerica 6 K, Hafner Jerica 5 K, Kopač Franca 5 K, Babnik Marija 10 K, Čarman Marija 6 K, Kajzar Marija 5 K, Ločnikar Marija 5 K, Rožman Marija 4 K, Polak Marija 5 K, Novak Pavla 5 K, Ovjač Marija 5 K, Gradšnik Josip 20 K, Mahr Evgen 20 K, R. Scharlach 10 K, Verderber Helena 20 K, Duhovnik Alojzij 4 K, Turj Lehinger 20 K, Kosce Peter 3 K, Čebašek Janko 4 K, Ovjač Pavla 2 K, Čarman Jozefa 3 K, Škof Andrej 5 K, in v papirnici Gorčane nabrani znesek, kjer so prispevali: tovarna Gorčane 100 K, Konrad

Marlbaher 20 K, Rozinger Fr. 10 K, Kos F. 10 K, Štalc P. 8 K, Drmota Fr. 4 K, Lustik A. 3 K, Tekavec J. 10 K, Križner M. 10 K, Kalan A. 10 K, Žerovnik Jože 5 K, Kuralt J. 2 K, Jeraj M. 5 K, Mrak F. 6 K, Narobe F. 10 K, Petač Ivan 15 K, Kopač Franc 15 K, Bartoncel F. 10 K, Kožuh I. 14 K, Tehovnik G. 10 K, Volčič Ig. 3 K, Bernik L. 3 K, Lustik I. 2 K, Zorman A. 2 K, Rožnik Fr. 5 K, Kuralt Jernej 3 K, Babnak Jože 10 K, Kozamernik Ig. 2 K, Cvajnar Marija 10 K, Narobe Frančiška 10 K, Kopač Marija 5 K, Bogataj J. 5 K, Tehovnik J. 6 K, Jamnik L. 2 K. Toraj skupna do danes prejeta svota znaša 33.708 K 50 vin.

Razno.

Nova vlada je sestavljena. Predsednik dr. Milenko Vesnić, minister zunanjih stvari dr. Ante Trumbić, minister trgovine dr. Momčilo Ninčić, min. znotrajnih poslov Ljuba Davidović, za konstituantno Protić, za prosveto Svetozar Pribežević, za promet dr. Korošec, vojno general Jovanović, p. št. in brzojav dr. Ninković, šume in rude dr. Kovačević, za socialno politiko dr. Kukovec, agrarno reformo Krizman, pravosodje Trifković, zdravstvo Rafajlović, finance Stojanović, prehrano Jojkić, poljedelstvo Janković.

Obvestila.

Opozorjamo vse sodruga dopisnike, da naj pisma zadostno frankirajo, sicer se ne bodo sprejemala, ker se mora plačevati kazen od njih. — Upravništvo.

Popravek. V p. edzadnji števil. Delavca se je poročalo, da je član Josip Hudobrennik prejel 150 K pomotoma, v resnici je prejel le 100 K.

Opomin. Opominjamo vse podružnice, ki še niso poravnale računov glede kolektarjev in naročnine „Delavec“, da jih poravnajo.

Na znanje vsem podružnicam, da je okrožno stroko, no tajništvo v Celju z dne 11. maja 1920 zopet odprto. Uradovalo se bo vsak dan, in sicer: ob delavnikih od 8. do 12. ure dop. in od 1. do 6. ure pop.; ob nedeljah in praznikih pa samo od 8. do 12. ure dop. Obenem se prosi vse podružnice, da nemudoma odračunijo zaostale prispevke na tajništvo okrožne strokovne komisije v Celju, Prešernova ulica 6, I. nadstropje. — Gustav Kolenc, tajnik.

Osrednje društvo usnarjev in sorodnih strok na slovenskem ozemlju v Ljubljani naznanja vsem svojim članom, da je dne 22. maja t. l. preminul naš dolgoletni član in boritelj za izboljšanje delavskega položaja Jernej Bizjak, bil je vedno dober sodrug. — Odbor.

Zahvale.

Taka je solidarnost v resnici. Najboljše zahvala vsem cinkarskim sodrugom, da so se tako požrtvovalni izkazali v času, ko je bil moj soprog v preiskovalnem zaporu za časa stavke in dalje, da so mi priskočili na pomoč v hudi sili. Niso se ozirali samo na svoje sodruga, ki so imeli tudi štiri v zaporih, ampak so tudi v drugi tovarni se nahajajočim pomagali z gmotno podporo.

Še enkrat najlepša hvala vsem darovalcem cinkarniških sodrugov, ki mi ostanejo vedno v hvaležnem spominu. — S sodružnim pozdravom Marija Hrastnik, soproga delavca Vestnove tovarne in predsednika kovinarjev za Celje.

Ivan Hren, pečar cementne tovarne v Zidanem mostu, se slavnemu ravnatelstvu za dar 500 K, katerega sem v dolgotrajni bolezni sprejel, vdano zahvaljujem.

Delavstvo Kranjske industrijske družbe, ki je bilo zaposleno v Škedenskih plavžih omenjene družbe in je v času vojne moralo bežati od tam ter zapustiti vse svoje pohištvo, katero je sedaj ga. Ana Šinal spravila semkaj, ker vsak posameznik ni mogel iti s svojimi stvarmi iskat, se ji za to njeno požrtvovalnost najiskrenejše zahvaljuje.

Ne morete spati? Niti delati? Imate nervozne bolečine? Občutek zadovoljstva doprinese Vam Fellerjev pravi Elza fluid, 6 dvojnatih ali 2 veliki specijalni steklenici 36 K.

Trpite na počasni prelatvi? Zaprtju? To zlo se odstrani s pravimi Fellerjevimi Elza-kroglicami. 6 škatlic 18 K. — Zelo duc okrepčujoča švedska tinktura 1 steklenica 15 K. — Omot in poštnina posebej, a najceneje. Eugen V. Feller, Stubica donja Elza trg št. 334, Hrvatska. D

Izdajatelj in odgovorni urednik
IVAN TOKAN
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Miši-podgane stenice-ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porabljaate moja najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 10—; za podgane in miši K 10—; za ščurke K 10—; posebno močna vrsta K 20— posebno močna tinktura za stenice K 10—; uničevalec moljev K 10—; prašek za uši v obleki in perilu K 6— in 10— proti mravljam K 10—; proti ušem pri perutnini K 10— prašek proti mrčesom K 6— in 12—; mazilo proti ušem pri ljudeh K 5— in 10—; mazilo za uši pri živini K 6— in 10—; tinktura proti mrčesu na sadju in na zelenjavi (uničevalec rastlin) in mravljam K 10—; mazilo proti garjam K 10—

Pošilja po povzetju zavod za eksport
M. Jünker, Zagreb 6., Petrinjska ul. 3.

KAJO DELIC

draguljar in zlatar

Ljubljana, Hilsnerjeva ulica števil. 4.

prilpoda svoja

zlatarsko in draguljarsko delavnico

za nova dela in popravila vsake vrste, kakor tudi za pozlatovanje in posrebrovanje itd. V zalogi ima zlatnine in srebrnine, poročne prstane po vseh vzorcih in merah, uhane l. t. d. Kupuje tudi zlato in srebro ter plačuje po najvišjih cenah ali pa izmenjava za novo blago.

Hočeš postati govornik?

naroči „Ročni spisovnik“, primeren za obrtnika, trgovca, uradnika, delavca, rokodelca, kineta, vojaka in za vsako gospodinjico. Cena K 20—. Nadalje se dobi knjižna knjiga za vsakovrsten les, okrogel in rezan. Dobi se v vsaki knjigarni ali pa pri založniku VILJEM POŽGAJ, Kranj št. 1.

UCITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica števil. 6.

registrirana zadruga z omejeno zavestjo

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila - za shode in veselice.

LETNE ZAKLJUCKE

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur - št. št. št. št. št.

STEREOTIPIJA LITOGRAFIJA.

Sodrug!

Vlagajte svoje prihranke v lastno hranilnico!!

Poštni čekovni račun št. 10.532.

Telefon interurban št. 178.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolice

sprejema v svojem hranilnem oddelku **hranilne vloge** in jih obrestuje p. št. št. št. št. št.

Večje hranilne vloge (nad tisoč kron), katerih vlagatelj se obveže, da dvigne zneske iz te vloge šele po polletni odpovedni dobi, obrestuje po čistih 4 1/2 %. Za varnost hranilnih vlog jamči blagovna zalog, ki znaša po polletni bilanci okrog 10 milijonov kron, društvena posestva, ki reprezentirajo vrednost nad 2 milijona kron, kakor tudi skladi, rezervni, deležni in dr.

Vloge sprejemajo in izplačujejo

vse podružnice Konsumnega društva za Ljubljano in okolice, ki so:

V Spodnji Šiški v Ljubljani; na Glincih pri Ljubljani; v Ljubljani: Bohoričeva ul., Sodna ul., Krakovski nasip; Rožna dolina (obč. Viš); v Trzinu na Gorenjskem; na Savi (obč. Jesenice) na Gorenjskem; na Jesenicah (pri Fejtanu); Koroška Bela-Javornik; Borovnica; Radevčica; Kranjska gora; Mojstrana; Celje; Šoštanj; na Koroškem: Guštanj, Prevalje, Mažica, Črna l., Črna II., Pliberk; Maribor; Litija; St. Lovrenc na Pohorju; Kamnik; Pragorško; Križe pri Trzinu; Sv. Ana pri Trzinu; Gorje pri Bledu; Štore pri Celju; Fala nad Mariborom; Ruše nad Mariborom; Rogaska Slatina; Radeče-Zidanmost.

Se podrobnejša pojasnila podajajo zaupniki v navedenih podružnicah ali pa osrednja pisarna Konsumnega društva za Ljubljano in okolice, ki je v Ljubljani, Spodnja Šiška, Kolodvorska cesta 208.

Pisma naj se pošilja pod naslovom: Ljubljana, poštni predal 18.

Društvo ima na razpolago poštne položnice, s katerimi zamorejo vložniki denarne pošiljke pošiljati tudi naravnost v osrednjo blagajno.